

Opinnäytetyö (AMK)

Elokuvan ja television koulutusohjelma, mainonnan suunnittelu

NELTES_13

2018

Lotta Kinnunen

SUOMEN IDEABISNEKSEN POLTTOMOOTTORIT

– kuinka ideoita tehdään vuodesta toiseen?

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Elokuvan ja television koulutusohjelma, Medianomi

Kevät 2018 | Sivumäärä 26

Lotta Kinnunen

SUOMEN IDEABISNEKSEN POLTTOMOOTTORIT

- kuinka ideoita tehdään vuodesta toiseen?

Opinnäytetyön tavoitteeksi asetettiin pitkään ideointityössä olleiden ihmisten luovuuskäsitysten ja -prosessien tutkiminen kvalitatiivisin haastattelumenetelmin. Haastateltaviksi valittiin vuosikymmeniä mainostoimistossa työskennelleet art director Ilkka Kärkkäinen ja copywriter Pasi Janhunen, joiden päivittäistä käytännönläheistä luovuustyötä haastamaan haastateltiin myös professori ja luovuusluennoitsija Alf Rehniä. Opinnäytetyössä kuvataan sekä luovaksi kasvamisen käsityksiä, sen henkilökohtaista kehittämistä, tiimityön merkitystä luovassa työssä ja luovan työn haasteita.

Työssä merkittäviksi luovuustyön mahdollistajiksi nousivat uteliaisuus, sisäsyntyinen tiedonnälkä, lahjakas ja toimiva tiimi, sekä luottamus omiin kykyihin.

Työ pyrkii rohkaisemaan lukijaansa käytännön luovuuteen purkaen ylenpalttista mystiikkaa ideatyön ympäriltä, näyttäen sen huipputekijät inhimillisinä ja samaistuttavina henkilöinä, joilla kullakin on oma tapansa tehdä työnsä parhaimmalla mahdollisella tavalla.

ASIASANAT:

luovuus, mainostoimisto, ideointi, ideatyö, työelämä, reflektointi, inspiraatio, haastattelututkimus

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Movie and television, Creative Advertising

Spring 2018 | 26 pages

Lotta Kinnunen

CREATIVE BUSINESS MINDS IN FINLAND

- how to be creative year after year?

The objective of the dissertation was to find out how the perceptions of creative advertising people were of creativity and brainstorming processes at long-term creative jobs. With qualitative interview methods art director Ilkka Kärkkäinen, copywriter Pasi Janhunen and professor and lecturer on creativity Alf Rehn were interviewed to understand their personal view on the subject.

The thesis describes the progress to become a creative professional, personal development, the importance of teamwork on creative work and the multiple challenges of creative work.

Significant enablers of creative career were found to be curiosity, intrinsic information hunger, talented and efficient team, as well as confidence in their own skills.

The work aims to encourage the reader to practice everyday creativity unwinding the extravagant mysticism surrounding creative work. The thesis shows successful Finnish creatives as humane people, persons who you can easily identify yourself to and who each have their own way to do their job in the best possible way.

KEYWORDS:

creativity, advertising, ideas, idea work, work, reflection, inspiration, interview

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LUOVUUS TYÖSSÄ?	8
2.1 Uudistavia luovuuskäsityksiä	8
2.2 Luovuuden merkitys työelämässä	10
3 KUINKA LUOVAKSI AMMATTILAISEKSI TULLAAN?.....	12
3.1 Sattumaa, lahjakkuutta vai työntekoa?.....	12
3.2 Inspiraatiota metsästäessä.....	14
3.3 Tiimi synnyttää luovuuden	15
4 TYÖTÄ LUOVUUDEN KEHITTÄMISEKSI	18
4.1 Vapaa-ajan harrasteiden merkitys ajatustyössä.....	17
4.2 Itsearviointin merkitys	19
4.3 Luovan työn haasteet	20
5 LOPUKSI.....	22
6 LAINATUT LÄHTEET	24

"Tulen keksijä ei ollut copywriter"

-Copywriter Pasi Janhunen

1 JOHDANTO

Luovaan ammattiin valmistuvana törmään usein käsitykseen luovuuden rajallisuudesta. Tuttavani ovat suorastaan kauhuissaan jatkuvan ideoiden tuottamisen vaatimuksesta ja epäilevät kykyä tuottaa uusia kaupallistettavia ajatuksia päivittäin. Perinteisissä taideammateissa työskentelevät ihmiset taas tuntuvat väheksyvän tuloskeskeistä ja kaupallista luovuutta, samalla korostaen ajatusta ”aidosta oikeasta” luovuustyöstä, jonka tarkoitus on synnyttää riippumattomasti esimerkiksi installaatioita ja teatteriesityksiä. Näissä ajatusmalleissa luovuutta ei saa pakottaa ja inspiraatiota tulisi etsiä reitittömästi. Hidastempoinen inspiraation metsästäminen ei tule kuuloonkaan mainosalalla, jossa nopeus ja muuntautumiskyky ovat valttia.

Idea opinnäytetyöhöni syntyi, kun kohtasin erilaisia näkemyksiä luovuustyöstä ja ymmärsin kokevani ideointityön toisella tavalla. Saadakseni kattavamman ymmärryksen luovuudesta päivittäisenä palkkatyönä, etsin pitkään ideointityössä olleita henkilöitä kvalitatiiviseen haastattelututkimukseen. Mahdollisia haastateltavia kartoittaessani pidin tärkeänä henkilön pitkäaikaista työuraa samankaltaisissa ideointitehtävissä. Haastateltavan pitkä ura nähdäkseni näyttäyty suurempana kykynä koulua luovuudesta jokapäiväinen tuottava työkalu – vuosikymmenten ura ideoiden myynnin huipulla tuskin johtuu alkunnosta, ideointileikeistä tai hyvästä tuurista, vaan syvemmästä henkilökohtaisesta kyvystä kehittää arvokkaita näkemyksiä päivittäin, sekä tapoja uudistua jatkuvasti.

Haastattelin työhöni nimekästä graafikko-art director Ilkka Kärkkäistä, copywriter Pasi Janhusta ja innovaatiovalmentaja, professori ja Vaaralliset ideat –kirjan kirjoittaja Alf Rehniä. Kärkkäinen ja Janhunen ovat kumpikin tehneet monikymmenvuotisen uran mainosalalla, kun taas Rehn on kansainvälisestikin tunnustettu luovuusluennoitsija ja business-ajattelijana. Heidän monipuolisten näkökantojensa lisäksi tutkin opinnäytetyöprosessissäni kattavasti ideointityöskentelyä käsittelevää aineistoa.

Kaupallinen luovuustyö eroaa selkeästi taiteellisesta luovuustyöstä. Esimerkiksi mainosalalla luovuutta raamittavat tiukat aikataulut, budjetti, kanavavalinnat, asiakkaan mielipiteet ja kuluttajatutkimukset. Teknologian kentällä luovat ideat tähtäävät useimmiten uusien tuotteiden ja palveluiden syntyyn, joissa niissäkin raha ja käytettävyys ajavat niin

kutsutun taiteellisuuden edelle. Kun perinteisen luovuuden kentällä arvostetaan riippumattomuutta ja tunteita herättävää ajattelua, kaupallisessa luovuustyössä tavoitteellisuus ja tuloksellisuus ovat tärkeimpiä tekijöitä. Nämä rajoitteet luonnollisesti haastavat työntekijää voimakkaasti.

Pelkän idea-termin käytön sijaan olemme siirtyneet yhä enemmän etsimään ”innovaatioita”. Innovaatiolla tarkoitetaan kehittämistoimintaa, minkä tulee näkyä yrityksen tuloksessa joko selkeänä myynnin lisäyksenä, kustannussäästöinä tai molempina, ja jota viime kädessä mitataan euroina. (Ahvenainen, 2014)

Tavoitteellisen ideointityön tarpeeseen on herätty hiljattain myös valtiohallinnon tasolla. Pääministeri Sipilän johtama Tutkimus- ja innovaationeuvosto kokoontui ensimmäisen kerran syyskuussa 2016 ja sen tehtäviksi on määritetty hyvinvointia, kasvua ja kilpailukykyä tukevan tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kehittäminen (Valtioneuvosto, Finnish Government, 2016).

Innovaatiojahti työelämässä on taloustilanteessamme kovempaa kuin koskaan, joka ajaa useita työntekijöitä ahtaalle: olenko tarpeeksi luova? Mitä minun tulisi keksiä? Kuinka voin keksiä jatkuvasti uutta? Opinnäytetyössäni käsittelen luovuutta arkipäiväisestä näkökulmasta: kuinka vuosikymmeniä ideointityössä olleet ihmiset kykenevät tuottamaan uusia ideoita väsymättä, mistä he kokevat luovuutensa kumpuavan ja kuinka he pitävät huolta kyvystään keksiä uutta.

Työni luettuasi ymmärrät, kuinka tunnetut suomalaiset luovat valjastavat luovuutensa käyttöön päivätyössään. Työni voi myös toimia motivaattorina tai ideatyön selkiyttäjänä – pääasiassa työni pyrkii purkamaan liiallista mystiikkaa tuloksellisen luovuustyön ympäriltä, rohkaisten yhä useampaa ideoimaan aikaisempaa enemmän.

2 LUOVUUS TYÖSSÄ?

“Creativity is just connecting things. When you ask creative people how they did something, they feel a little guilty because they didn’t really do it, they just saw something. It seemed obvious to them after a while.” – Steve Jobs

Ennen kuin luovuudesta voidaan puhua itsenäisenä asiana, on termi hyvä määritellä. Sanakirjan mukaan termi luova tarkoittaa innovatiivista, taiteellista ja abstraktia (SuomiSanakirja.fi, 2017). Kielitoimiston mukaan luovuudella tarkoitetaan luomiskykyä, kykyä tehdä jotakin täysin uutta (Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy, 2017).

Luovuus jaetaan tavallisesti neljään elementtiin, joita voidaan kutsua niin sanotusti ”neljäksi p:ksi”. Näitä elementtejä ovat:

1. persoona, joka muodostuu älykkyydestä, luonteesta, asenteesta ja arvomaailmasta
2. prosessi, johon sisältyy vaiheet, jotka yksilö käy läpi saavuttaakseen tavoitteensa
3. product, eli luovuuden seurauksena luotu tuote, ajatus tai keksintö
4. paine, eli yksilön ja ympäristön välillä vallitseva suhde, jonka muutokset vaikuttavat suoraan luovaan suoritukseen. (Eskafi, 2016)

2.1 Uudistavia luovuuskäsityksiä

Luovuuden määritelmä saa professori Alf Rehnin varovaiseksi: ”Epäilen ihmisiä, jotka kutsuvat itseään luovaksi, sillä jos jostain kutsuu luovaksi, sanoo väkisin toista ei-luovaksi. En usko jaotteluun, sillä luovuutta ei voi määritellä kattavasti, vain ainoastaan paikallisesti ja hetkellisesti”.

Luovuuden tarkkaa määrittelyä Rehn pitää moraalisena ongelmana, sillä yksilö pitää luovana yleensä asioita, jotka hänessä itsessään herättävät myönteisiä tunteita. Esimerkiksi kidutuksessa käytetyn luovuuden prosessointi on yksilölle vastenmielistä ja haastavaa, vaikka moraalisestikin tuomittavassa tilanteessa luovuus tulisi tunnustaa. Loppujen lopuksi luovuus on kykyä nähdä jotain sellaista, mitä kaikki eivät näe. (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Copywriter ja mainostoimisto Dynamo&Sonin osakas Pasi Janhunen määrittelee itsensä ”tarinaluovaksi”, mutta ei niinkään käytännöllisen luovaksi esimerkiksi remonttia tehdessä. Hänellekin luovuuden määritelmä tuottaa päänvaivaa, sillä luovuutta vaatii sekin, että saa vaikkapa työpäivän jälkeen haettua lapsensa kolmesta eri paikasta ruuhka-aikana kotiin nopeasti, vaikka yleensä sellaiseen ei viitata luovuudesta puhuttaessa. Janhunen määrittelee luovat ideat vastauksina alati vaihtuviin kysymyksiin. (Janhunen, 2017)

Art director ja mainostoimisto Dynamo&Sonin perustajajäsen Ilkka Kärkkäisen mielestä missä tahansa ammatissa voi olla luova, sillä luovuus kanavoituu eri tavalla tilanteen mukaan. Luovuus on asioiden ratkaisemista uudella, poikkeuksellisella tavalla ja oman näkökulman löytämistä asiaan kuin asiaan. Vastoin yleistä käsitystä luovasta ammatista, luovuus voi olla vaikka siivoamista täysin uudella tavalla. Luovuudessa on ennen kaikkea kyse ongelmanratkaisusta. (Kärkkäinen, 2017)

Luovuudella voidaan siis yhtäaikaan tarkoittaa useita asioita ja perinteiset ”ahtaat” luovuuskäsitykset eivät ole vallalla enää tämän päivän luovien ammattilaisten mielissä. Kun jollekin luovuus on askartelua ja käsitöitä, toiselle se on digitalisaation hyödyntämistä liiketoiminnassa ja kolmannelle se on kaikenlaista arkisuudesta poikkeavaa kuvaava termi, saamme vapauden valita meille itsellemme mieluisan selityksen ja käsitellä omaa luovuuttamme sen mukaisesti.

Oman luovuuden määrittäminen on vaikea asia sekä haastattelimilleni henkilöille, että monelle muulle ihmiselle: luovaksi julistautumiseen liittyy epärointiä ja vaikeuksia asettaa itsensä samaan skaalaan muiden kanssa. Jokainen meistä todennäköisesti tuntee sekä itseään tylsemmän, että idearikkaamman ihmisen.

2.2 Luovuuden merkitys työelämässä

Kuten aikaisemmin mainitsin, luovuus ja ideointi ovat nousseet aiempaa merkityksellisempään asemaan 2000-luvulla. Tänä päivänä jokaisen yrityksen on taisteltava yhä ketterämpiä kilpailijoita ja startup-yrityksiä vastaan, eikä ”vanhoihin hyväksi todettuihin” työprosesseihin voi tuudittautua.

Ristiriitaiseksi tilanne muodostuu silloin, kun tilanne tiedostetaan ja innovaatioita peräänkuulutetaan hallituksenkin tasolla, mutta luovuuteen ei silti ohjata työelämässä resursseja, joiden avulla se voisi toteutua – jatkuva kiire, meluisat avokonttorit ja viikottainen tuottavuusseuranta ovat esimerkkejä työntekijää ahtaalle ajavista tekijöistä, jotka pienentävät mahdollisuutta keskittyä luovaan prosessiin sen vaatimalla tavalla.

Adoben teettämä tutkimus osoittaa, että työntäjän panostus luovuuden edistämiseen työpaikalla maksaa itsensä takaisin moninkertaisesti. Luovemmat yritykset muun muassa kasvattavat liikevaihtoaan muita yrityksiä nopeammin, sekä pitävät hallussaan kilpailijoitaan suurempia markkinaosuuksia.

Näiden lisäksi luovemmat yritykset saavat selkeästi muita yrityksiä useammin tunnustuksia ja palkintoja parhaana työpaikkana toimimisesta. Abstraktejakin työnantajapalkintoja voidaan pitää merkittävänä seikkana yrityksen kehittymisen kannalta, sillä kunnioitettu työpaikka houkuttelee itselleen alan parhaimmat tekijät ja antaa näin selkeän kilpailuedun alan muihin yrityksiin nähden. Hälyttävää tutkimuksessa oli havainto siitä, että vaikka yritykset ymmärtävät luovuuden hyödyt työssä, vastaajayrityksistä 61% piti omaa yritystään ei-luovana. (Forrester Consulting Commissioned By Adobe, 2014).

Suomalaisista rekrytointi-ihmisistä 83% prosenttia pitää tutkimusten mukaan luovuutta tärkeänä tai erittäin tärkeänä ominaisuutena oikeaa henkilöä palkattaessa. Heistä ainoastaan 4% kokee työnhakijoilla olevan näitä olennaisia luovia taitoja. (Karjula, 2015).
Tulisiko luovaa ajattelua siis opettaa Suomen kouluissa?

Vaikka luovuuden merkitys ymmärretään valtaosassa aloista, se nousee erityisen selkeästi esiin esimerkiksi mainosalalla. Mainosalalle tyypillinen kiivas työtahti ja uusien ideoiden tarve on jo itsestäänselvyys. Rehn ei silti pidä lopputulosta ideointityön olennaisimpana osana.

”Hyvä ideointityö ei ole mitattavissa sillä, että luotiinko sillä uusi erinomainen idea. Ideointityön tärkein mittaristo on, onko se saanut ihmiset miettimään, tai ainakin harjoittelemaan omaa ajatteluaan.” Rehn kertoo, että hänen ideointi- ja yrittäjyyskursillaan panostetaan luovan ajattelun harjoittamiseen. Kurssilla ei välittömästi pyritä luomaan menestyvää yritystä, vaan kerätään tapoja yritysideoihin tarttumiseen ja kehittämiseen, kun niiden aika tulee. (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

3 KUINKA LUOVAKSI AMMATILAISEKSI TULLAAN?

"I write only when inspiration strikes. Fortunately it strikes every morning at nine o'clock sharp." Kirjailija W. Somerset Maugham

Turun Taideakatemia opiskelijoina luovuuttamme kehitettiin vaihtuvin tehtävännäin ja erilaisin ideointileikein. Minun on kuitenkin vaikea uskoa, että kukaan vuosikurssimme opiskelijoista olisi opetellut luovaksi opintojen aikana – väitän, että luova mielenlaatu on ollut meissä jokaisessa olemassa vähintään jo silloin, kun alavalintaa on alettu pähkällä peruskoulun päätyttyä. Luovaksi ammattilaiseksi hakeutuvat todennäköisesti henkilöt, joiden lähiympäristö on pitänyt luovaa ammatinvalintaa positiivisena asiana, ja jotka ovat kokeneet rohkaisua luovissa kokeiluissaan aikaisemmassa elämässä. Luovuuttaan epäilemättä voi kuitenkin kehittää ja vastakkaisessa tapauksessa myös ruostuttaa.

3.1 Sattumaa, lahjakkuutta vai työntekoa?

Mutta kuinka luovaan ammattiin päädytään? Tulisiko ideointityötä varten käydä luovuskursseja, vai onko se täysin sisäsyntyistä? Voiko luovuutta kehittää kotikonstein?

Ilkka Kärkkäisen mukaan luovuutta voi oppia, mutta lähinnä käytännön kautta. Mainostoimistossa jokaisen työskentelytapa on hioutunut sellaiseksi, että ideoita metsästetään päämäärätietoisesti. Kärkkäinen pitää merkittävänä taitoa löytää ideoita, joista on hyötyä ja joita voidaan jalostaa konkreettiseen toimintaan – maailma on ideoita täynnä, eikä niitä tarvitse väkisin tuottaa lisää. (Kärkkäinen, 2017)

Rehn vertaa luovuutta geneettisenä ominaisuutena pitkien ihmisten koripallouraan – perimä, joka tekee ihmisestä pitkän, auttaa koripallouralla, mutta ei yksinään mahdollista sitä. Oman idearikkautensa hän kokee olevan sekä persoonansa, että kasvatuksensa tulos:

"Vanhempani tajusivat hyvin aikaisessa vaiheessa, että olen vähän outo. He hankkivat minulle tiedekirjoja ja kemiansettejä, eivätkä he koskaan kyseenalaistaneet päähänpistojani. Olin normilahjakas, jonka lisäksi vanhemmat ruokkivat omituisten ajatusten ajattelua. En koe, että olen synnynnäisesti luova, kasvoin vain ympäristössä, jossa uteliaisuuteni sallittiin ja mielikuvitustani ruokittiin." (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomoottorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Oxfordin ja Vrijen yliopistojen joulukuussa 2016 julkaistu kaksostutkimus antaa ymmärtää, että taipumus luovaan ammattiin hakeutumiseen on kuin onkin geneettistä. Tutkimuksen olettamuksena oli, että jos identtiset kaksoset, eli geeniperimältään täysin samanlaiset yksilöt, molemmat valitsevat luovan alan, on syytä ajatella, että luovuuteen on geneettistä taipumusta. Mikäli taas erimunaisista kaksosista, joiden perimä vastaa toisiinsa vain noin 50-prosenttisesti, molemmat työskentelevät luovissa tehtävissä, voidaan perustellusti todeta, että luovuuteen vaikuttavat enemmän kasvatustapa ja sisäinen motivaatio, kuin geneettiset tekijät.

Tutkimuksessa havaittiin, että mikäli toinen identtisistä kaksosista on luovalla alalla, hänen sisaruksensa on 68 prosentin todennäköisyydellä tehnyt samankaltaisen valinnan. Erimunaisten kaksosten parissa kyseinen prosenttiluku on 40. Erimunaisten kaksosten tutkimusdatan perusteella Mark Roeling kollegoineen laski, että perimän vaikutus yksilön luovaan ammatinvalintaan on 70 prosenttia. (Mark Patrick Roeling, 2016; Fradera, 2017).

Käytännössä tilanne tietenkin vaihtelee, kuten Pasi Janhusella: ”Vanhempani eivät ole erityisen luovassa ammatissa. Isäni on autonkuljettaja ja äitini on toimistotyöntekijä. Tietynlainen verbaalius tosin taitaa tulla äidiltä. Uskon, että luovuus on kuin mikä tahansa muu erityistaito: se vaatii luontaista lahjakkuutta, mutta myös kovaa harjoittelua. Lionel Messillä on varmasti luontaisesti hyvä koordinaatio, mutta huippufutariksi hän tuskin olisi tullut ilman tuhansien tuntien harjoittelua. Toiset vain ovat alttiimpia lähtemään tähän.” (Janhunen, 2017).

Luovuus on kovassa huudossa, ja voisi kuvitella, että jokainen meistä pystyisi harjoittamaan sitä jollakin toimivalla tavalla. Kuitenkin, moni kamppailee luovuuden kanssa, jonka vuoksi luovuuden opettamisen ympärille on voitu kehittää toimiva bisnes.

Yhdysvalloissa luovuuskonsultit ja inspiraatiopuhujat tienaa miljoonia dollareita vuosittain, puhumattakaan inspiraatiokirjailijoista, kuten Paulo Coelhoa, joka tienaa teoksillaan vuosittain 46 miljoonaa dollaria. (NetWorthHQ.com, 2017)

”En ole koskaan jaksanut lukea luovuuskirjoja. En koe saavani sellaisista mitään irti,” Pasi Janhunen kuittaa.

3.2 Inspiraatiota metsästäessä

Cambridgen sanakirja määrittelee inspiraation seuraavasti:

Joku tai jokin, joka antaa sinulle ajatuksen tehdä jotakin; yhtäkkinen hyvä idea; henkilö, jollaiseksi halutaan tulla tai jota ihaillaan. (Cambridge University Press, 2017).

Janhunen ei kysyttäessä osaa nimetä selkeitä inspiraation lähteitään: ”Ihailen ihmisiä, jotka inspiroituvat ihmeellisistä asioista ja joilla on tällaisiin kysymyksiin valmis vastaus, kuten lasimaalauksien lävitse siivilöityvä valo. Toisaalta sellainen on kyllä ärsyttävää pätemistä. Vastaukseni tähän on hyvät tarinat ja hauskat sattumat. Aika usein kaverin toilailut saattavat päätyä tv-mainoksiksi, vaikka niin tapahtuessa en voi tietenkään kertoa sitä julkisesti, varsinkaan henkilön oikealla nimellä,” Janhunen nauraa ja lipsauttaa ystävänsä nimen.

Alf Rehn kertoo esimerkiksi inspiraation ideointikirjan kirjoittamiseen lähteneen käytännöstä – tarkemmin sanottuna turhautumisesta. Rehn kuvailee olleensa aikanaan Ruotsissa kuuntelemassa tunnetun luovuusluennoitsijan esitystä luovuudesta työssä. Esitys koostui lähinnä itsestäänselvyyksistä ja leikeistä lavalla. ”Menin suoraan luennolta baariin, tilasin Gin Tonicin ja soitin ystävälleni, joka on kustantaja. Kerroin, että aion kirjoittaa rehellisen ideointikirjan, jonka nimeksi tulee (*Ruotsalaisen luennoitsijan nimi*) on huijari. Ystäväni sanoi, että tämä sopii kyllä, mutta nimeä täytyy ehkä vähän muuttaa. *Vaaralliset ideat* syntyi siis kiukusta sitä hömppää kohtaan, jota itsekin olin aiemmin viljellyt.” (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Inspiraatiosta kysyttäessä Kärkkäinen ohjaa keskustelun itse toimintaan: ”Musta on aina ollut vaikeaa olla tekemättä mitään. Olen aina rakastanut töitä. Jotkut ihmiset ajattelevat, että ideoita täytyy kaivaa sammioista hampaat irvessä, joka ei pidä paikkaansa, koska maailma on niitä täynnä.” (Kärkkäinen, 2017)

Pitkän linjan graafikko Kari Piippo kertoo Etelä-Suomen Sanomissa harkinnan tärkeydestä luovassa prosessissa. Piippo ei koskaan lähde uuteen projektiin googlettamalla, vaan perusteellisella ”aivomyrskyllä”. Omien sanojensa mukaan Piippo etsii mielellään pelkistyksiä ja erilaisia stereotyyppioita, joita valmis kuva joko haastaa tai tukee. (Kuosmanen, 2017)

”Ennen luovia toteutuksia pitäisi jaksaa aina jauhaa sitä pohjaa tarpeeksi kauan ja esittää ne tylsät kysymykset asiakkaalle, jotta ollaan tarpeeksi selvillä tavoitteista. Suunnittelijat haluavat yleensä aika hanakasti siirtyä toteutusvaiheeseen. Joskus strategia saattaa ahdistaa pieneen rakoseen, jonka jälkeen tuntuu, ettei pysty tekemään mitään. Joku intohimo ja palo tavallaan pääsee katoamaan, joten myös jonkinlainen irtonaisuus täytyy säilyttää tekemisessä,” Kärkkäinen linjaa.

Alf Rehn ei löydä yksittäisiä inspiraation lähteitä, vaan kuvailee ajatuksiaan mindfulnessista tutulla termillä ”Monkey Mind”, apinan mieli. ”Ois helppo elää, jos minua innostaisi nyt vaikkapa puutarhanhoito. Olen pystynyt menestymään luovuustutkijana, koska minua innostaa niin valtavan moni asia. Olisin ehkä menestyneempi, jos jaksaisin inttää samasta asiasta yhtä paljon joka päivä ja luoda asiantuntijuutta yhdellä saralla. En kerta kaikkiaan jaksu sellaista. Näen oman ajatukseni tilkkutäkinä: omituiset palaset nivoutuvat yhteen, jotka sanovat yhdessä enemmän kuin erikseen.” (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Inspiraatio siis syntyy ensisijaisesti itseohjautuvuudesta ja luovasta katsantokannasta elämään. Kaikki haastateltavat mainitsevat toiminnan laukaisevan ideointiprosessin, jonka ohella kysymysten esittäminen itselleen, työparille tai asiakkaalle ajaa luovaa työtä eteenpäin. Uteliaisuus osoittautuu myös merkittäväksi ominaisuudeksi luovan työn tekijälle ja liian tiukkoja raameja ja paineistamista luovuuteen tulee kaupallisessakin ideatyössä välttää. Osatakseen luoda uutta, on herkistettävä mielensä ärsykkeille – ideat voivat syntyä missä ja miten tahansa.

3.3 Tiimi synnyttää luovuuden

”Creativity is contagious, pass it on.” –Albert Einstein

Tutkimusten mukaan yksilö tai pieni ryhmä tuottavat ideoita paremmin, kuin suurempi ryhmä. Tämä johtuu yleensä suurien työryhmien kompromissihakuisuudesta ja ryhmädynamiikan toimimattomuudesta. Ryhmätyö vaatii jokaiselta osallistujalta hyvää itsetuntoa ja kykyä ymmärtää muiden näkökantoja. Toisten ajatuksiin ei silti tulisi liiaksi uppoutua, jotta työn tulos ei olisi vain kovaäänisimmän ja vakuuttavimman puhujan ajatus. Ryh-

mätyöskentelyssä haasteeksi nousee myös keskittyminen sekä omien ideoiden esittämiseen, niiden jatkoprosessointiin, että muiden kuuntelemiseen, kaikkiin samanaikaisesti. (J. T. Koski, S. Tuominen, I. Kärkkäinen, 2007)

Tilastokeskuksen hyvinvointikatsauksen mukaan ihmisten arjessa yhteisöllinen ja sosiaalinen aspekti on vahvistumassa voimakkaasti (Tilastokeskus, 2004). Sekä Kärkkäinen, että Janhunen nostavat tiimityön merkityksen esiin toistuvasti.

Janhunen painottaa tahollaan tiimin koon merkitystä: mitä suurempi tiimi, sitä pahemmin ideasta katoaa terä. Janhunen epäilee suuremman ryhmän tehottoman työskentelyn johtuvan siitä, että suuren porukan intensiteetti, osallistumisprosentti ja ryhmädynamiikka eivät salli ajatusten vapaata virtaamista. ”Bändi ei ole demokratia,” Janhunen summaa. (Janhunen, 2017)

Ilkka Kärkkäinen peräänkuuluttaa luovan tiimin avoimuutta. ”Ideoinnissa kukaan ei saa rajoittaa. Se on tärkeää, kun niitä alkaa syntyä. Hulluimmat karsiutuvat kyllä prosessissa.” Kärkkäisenkin ihannetiimi on tiivis: kun tiimissä on kahdesta neljään ihmistä, jokainen saa suunsa auki ja pääsee jalostamaan toisten ideoita.

Työ mainostoimistossa on jatkuvaa tutustumista työkaveriin. Kun ideointiprosessia ei voi pakottaa tai kiirehtiä, täytyy löytää ja hyväksyä toisten kummallisetkin tavat päästä ideoiden äärelle. ”Kyllä yksin saa jotain aikaiseksi, mutta $1+1=3$. Tiimikumppanuus ruokkii itseään, se synnyttää jotain sellaista, jota ikinä ei olis pystynyt itse luomaan. Tässä ammatissa pääsee työskentelemään niin lahjakkaiden ihmisten kanssa, että siitä hämmästyttää melkein joka päivä.” (Kärkkäinen, 2017)

”Me ollaan Ripan (Ripa Hankaniemi, mainostoimisto Dynamo&Son) kanssa tehty hommia yhdessä jo kaksikyt vuotta. Tässä vaiheessa jo luotan vapaan heittelyn kaavaan. Kokeillaan esimerkiksi näkökulman vaihteluita ja vastakohtaisuuksia. Jos nyt tulisi briiffi, niin kyllä meillä huomisaamuun mennessä olisi vähintään seiskapuoli tai kasimiikka idea hallussa.” Janhunen kertoo. (Janhunen, 2017)

Harjaantuminen ideointityöhön nousee selkeästi esiin pitkäaikaisen luovan työn tekijöiden vastauksissa. Luottamus omaan ajattelukykyyn tekee luovuudesta järkkymättömän työkalun, joka tuottaa myytäviä ideoita lyhyelläkin aikavälillä. Tämän lisäksi tiimi on suuri voimavara ja ideatyön merkittävä kehittäjä. Kun oma ajatus kiertää kehää tai toistaa jo tehtyjä ja nähtyjä toteutuksia, tiimi voi omalla näkemyksellään nostaa yksinkertaisenkin idean seuraavalle tasolle.

4 TYÖTÄ LUOVUUDEN KEHITTÄMISEKSI

“Curiosity about life in all of its aspects, I think, is still the secret of great creative people.” – Leo Burnett

Ihmiset arvioivat elämäänsä yhä enemmän yksityisestä elämänpiiristä käsin, selviää Tilastokeskuksen teettämästä tutkimuksesta. Yksilön omat yksityiselämän kiinnostuksen kohteet ja niiden varaan rakentuva identiteetti nousevat yhä merkittävämmäksi yksilön toiminnan määrittäjäksi. Elämä ei enää 2000-luvulla määrity menneiden vuosien kaltaisesti työn kautta, vaan harrastusten ja sosiaalisten suhteiden kautta. (Liikkanen, 2004). Vapaa-ajan harrastukset siis mitä todennäköisemmin värittävät melkoisesti työelämää ja kirittävät ajatustyöläisiä työn lopputuloksiin, kuin toisin päin.

4.1 Vapaa-ajan harrasteiden merkitys ajatustyössä

Työ voitaneen jakaa karkeasti kahteen kategoriaan: sellaiseen, jota tehdään työaikana työpaikalla ja sellaiseen, jota tehdään jatkuvasti, niin sanottuun ajatustyöhön. Luova ideointityö luonnollisesti kuuluu kategorioista jälkimmäiseen. Kuten kaikki ajattelun moninaisuuden perustuvat työt, myös haastateltavieni työtehtävät vaativat vapaa-ajallakin jatkuvaa ärsykkeiden prosessointia ja itsensä kehittämistä.

Aivojen on mahdotonta työskennellä täydellä teholla vuorokauden ympäri. Ollakseen ajatustyössä tehokas, yksilön tulee osata irrottautua työnteosta vapaa-ajalla. Tähän voi halutessaan kehittää aktiviteetteja, jotka antavat virtaa, kehittävät luovuutta ja parhaimmillaan parantavat työpanosta, kun työnteon aika on.

Professori Rehnin mukaan asioiden ulkoa opettelu, niin kutsuttu tankkaus, on erinomainen tapa kehittää luovuutta. ”Mitä kehittyneempi muisti ihmisellä on ja mitä enemmän hän on sinne varastoinut, sitä enemmän hänellä on käytettävää uusien ideoiden kehittelyyn. Ihminen, joka ei ole kehittänyt ulkomuistiaan, on luovuuden näkökulmasta kuin Tesla, jolla on iso moottori, mutta yksi vaivainen AA-paristo akkunaan,” Rehn summaa. (Rehn, Asioiden opettelu ulkoa kehittää luovuutta, 2016).

”Mun oma uteliaisuus vaatii sen, että olen mukana jossakin muussakin toiminnassa, kuin päivätyössäni. Kaikkiin outoihinkin kuvioihin kannattaa lähteä mukaan,” Ilkka Kärkkäinen aloittaa. Hän kertoo kehittyneensä valokuvausharrastuksensa kautta merkittävästi.

”Jotkut lukevat hirveästi, mutta minä näen visuaalisia ärsykeitä ja dokumentoin niitä valtavasti. En piirrä. Saan polttoainetta ideointiin ennakkoluulottomasti havainnoimalla maailmaa. Olen valokuvannut teinistä asti, kännykkäkuvaus on ollut minulle sopiva ja kiinnostava tapa dokumentoida ympäristöä.”

”Suunnittelijalle kaikki on polttoainetta,” Kärkkäinen jatkaa. ”Hyvällä suunnittelijalla on pakko olla hyvä yleissivistys ja kyky ymmärtää tätä maailmaa. Kaikki mitä teen, kertyy pankkiin. Musiikki, kirjallisuus, elokuvat, taidenäyttelyt, urheilu... Jos olet taiteilija, voit tehdä vain jotain omaa ja ilmaista itseäsi. Meillä on kuitenkin aina asiakas.”

(Kärkkäinen, 2017)

Janhunen ei koe tietoisesti hakeutuvansa vapaa-ajan aktiviteetteihinsa ollakseen parempi ideointityössään, siis kehittääkseen mielikuvitustaan. ”Onneksi maailma tarjoaa ihan riittävästi ärsykeitä,” Janhunen naurahtaa. Hän mainitsee pitkän linjan roolipeliharrastuksen olleen merkittävä tapa kehittää mielikuvitusta. Roolipeli kun on käytännössä improvisaationäytelmä, jossa koko tarina luodaan itse minimaalisin visuaalisin ärsykein. (Janhunen, 2017)

Rehn vertaa henkilökohtaisen luovuuden työstämistä kuntosaliharjoittelun: ”Mikä on hyvän treenin mittari? Se, kuinka monta kiloa olet siirtänyt? Ei. Yksittäinen treeni on osa pidempää prosessia ja suurempaa kokonaisuutta. Luovuus on tavallaan lihas. Se tarvitsee jatkuvaa treeniä, niin, että treenit ovat harkittuja ja moninaisia.” (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Vaikuttaa siltä, että luovat ammattilaiset eivät tietoisesti lähde vaikkapa taidenäyttelyyn tullakseen luovemmiksi, vaan heidän luova ajattelunsa kehittyy sellaisten askareiden parissa, joista he luontaisesti nauttivat ja joiden parissa he rentoutuvat. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna korkea luovuuskapasiteetti on hyvin samankaltainen kyky kuin esimerkiksi urheilullisuus. Se kehittyy ja kukoistaa, kun sen harjoittaminen on mielekästä ja sisäsyn-tyistä. Loistavaksi ammattilaiseksi siinä tullaan toistamalla ja kokeilemalla, saaden matkan varrella palautetta muilta.

4.2 Itsearviointin merkitys

Oman työn arviointi osuu harvoin nappiin. Oma tekemistään on lähes mahdotonta tutkia objektiivisesti ja usein tekijän näkemystä värittää joko liiallinen itsekritiikki ja pikkutarkkuus, tai liiallinen rakkaus omaa tuotostaan kohtaan ja sen nosto erityisasemaan yli muiden.

Kun työtään katselee, asettaa sen tarkoittamattaan omaan viitekehukseensä: Mitä olen nähnyt aikaisemmin? Millaisia asioita ympärilläni olevat ihmiset tekevät? Mitä minä olen tehnyt aikaisemmin? Luovalla alalla palaute saattaa tuntua henkilökohtaisemmalta ja oma asema kilpaillummalta, kuin toisen tyyppisissä töissä. Kuinka omia ideoitaan voi vertailla ja arvottaa luotettavasti?

Alan mentaliteetin mukaisesti Kärkkäinen painottaa jatkuvan uudistumisen tärkeyttä. ”Asioiden on muututtava ja kehityttävä, vanhasta kiinni pitäminen on lopun alkua. Minut pitää hengissä ja tässä mukana avoin suhtautuminen, kokeilunhalu ja aito mielenkiinto uutta kohtaan. Itseään ja tekemisiään ei kannata ottaa liian vakavasti. Koen, että pystyn erottamaan hyvän ja huonon idean. Ideoita voi tuottaa paljon, mutta ideoiden tunnistajia on tosi paljon vähemmän ja sitä mä olen yrittänyt opetella, että analyttisesti laitan ideoita rinnakkain. Aika hyvin pystyn sanomaan nopeastikin, että tuosta ei saa visuaalisesti kovin paljoa irti.”

”Joskus tulee pettymyksiä, kun omia suosikki-ideoita ei valita,” Kärkkäinen jatkaa. ”On turha kiukutella, jos asiakas ei näe idean hienoutta tai se ei palvele tarkoitusta. Olen silti sitä mieltä, että kyllä omiin töihin pitää suhtautua intohimoisesti ja niihin pitää laittaa itseään paljon. Kilpailutöissä mikä tahansa tiimi on romuna kilpailun jälkeen monta päivää. Jos kilpaileva toimisto voittaa ja lopputulos nähdään, mietitään aina, että mitä noikin on miettineet.” (Kärkkäinen, 2017)

Rehn pitää lempi-ideoiden nitistämiseen kehottavaa lentävää lausetta kuluneena: ”Jokainen kokee, että juuri se oma idea on hirveän hieno. 'Kill your darlings' kuitenkin yksinkertaistaa liiaksi, on rajallista sanoa, että aina on pakko lähteä tappamaan mieluisimmat ideansa. Tärkeämpää on reflektio ja tietoisuus.

On helvetin tyhmää, ettei toista osaamistaan. Jos olet hyvä akateemikko, sinun ei tarvitse vain uudistuaksesi alkaa polkupyörän korjaajaksi.” (Rehn, Suomen ideabisneksen polttomootorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu, 2017)

Kärkkäinen nostaa esiin suhteuttamisen olennaisuuden. ”On tärkeää, että ei ota itseään liian vakavasti. Tosissaan pitää tehdä, mutta kukaan ei kuole, jos tää homma ei onnistu – intohimoa pitää olla, mutta nää on vaan mainoksia. Ne liimataan viikoksi tuonne ja otetaan sitten pois,” Kärkkäinen nauraa.

Luovaksi ammattilaiseksi kasvetaan siis tuittupäisesti, mutta löysin rantein. On oltava päättäväinen ja intohimoinen menestyäkseen ja omaksuakseen jatkuvasti uutta, mutta luovuus ei kukoista, jos asiansa ottaa kuoleman vakavasti. Rehn tahollaan kannustaa irti kliseistä, joka sekin on osa omanlaistansa päättäväisyyden ja uuden omaksumisen mentaliteettia.

4.3 Luovan työn haasteet

Luovuustyöhön hakeutumisessa lienee tärkeätä se, että yksilö on saanut kokemuksia tilanteista, joissa itse on toiminut toisin, luovemmin, kuin useimmat. Myös hyvä itsetuntemus, itseluottamus ja terve kokeilunhalu ovat todennäköisesti hyödyksi ammatissa.

”Voimakas stressi, kilpailutilanne, valintojen rajaaminen ja valvonnan lisääminen ovat tehokkaimpia keinoja luovuuden tappamisessa. Luovuuden kannalta paras olisi oppimisympäristö, joka rohkaisee kyseenalaistamaan, tukee vapautta yhdistellä eri asioita ja jossa vallitsee positiivinen tunneilmapiiri. Luovaa työtä tekeville kiireetön ja rauhallinen ympäristö on välttämätön,” painottaa psykiatri Hasse Karlsson.

Teknologian jatkuvaa läsnäoloa Karlsson pitää vaarallisena luovuuden kehittymisen kannalta: ”Teknologisen kehityksen edetessä ihmisen tarvitsee entistä vähemmän itse tietää, miten asiat toimivat. Tämä näkökohta olisi hyvä pitää esillä myös luovuudesta puhuttaessa,” Karlsson summaa. (Duodecim, koulutusyksikkö, 2011)

Janhusen mukaan luovassa työssä samaan aikaan vaikeinta ja tärkeintä on kesken-eräistenkin ajatusten ääneen sanominen. ”Mikään idea ei toteudu, jos sä et sano sitä ääneen. Sun on vaan pakko avata suu ja kokeilla, jos työpari ottais siitä koppia.” (Janhunen, 2017)

Luovuustyön sisäiseksi esteeksi nousevat todennäköisesti asiat, jotka hallitsevat luovuutta sellaisenaankin. Yleisimmin näitä ovat pelon ja häpeän lisäksi vertailu, ajatusten lukkiutuminen, itsetuntemuksen puute, kritiikki ja perfektionismi, erilaiset mielenterveyden ongelmat ja kiire (Karjula, 2015). Aikuisiässä luovan ammatinvalinnan tielle voivat tulla myös varhaisessa elämässä koetut luovien kokeilujen torjunnat (Lehtipuu, 2017). Ulkoiseksi esteeksi voidaan määrittää luovan vastuun kasaantuminen tietyille ihmisille, tiukat aikataulut, mikromanagementti työpaikalla, jähmeät pakolliset työprosessit, organisaation kulttuuri ja struktuuri. (Gallup, 2016; SkillsSoft, 2009)

Rationaalista ajattelua korostava suomalaisen yhteiskunnan henki ei välttämättä saa työnantajia resursoimaan työntekijöilleen ylimääräistä aikaa, jotta he kykenisivät keksimään uudenlaisia toimintatapoja. Monessa työpaikassa saatetaan välttää myös uusien parempien prosessien käyttöönottoa, sillä jatkuva kiire ei salli työntekijöiden keskittymistä vain uuden toimintatavan opetteluun.

Luovassa työssä vaikeaksi voi osoittautua myös luovuuden mittaaminen. Ideoita on mahdotonta arvioida objektiivisesti, sillä jokainen idean kohtaaja tulkitsee sen oman viitekehöksensä kautta. Jos tiimin jäsenten mielestä idea on kelvoton, se ei pääse eteneämään pientä piiriä kauemmas, vaikka se esityshetkellä olisikin ollut loppuun asti harkittu.

”Mainosalalla on melkoisen paljon kynnistyneitä ihmisiä. Se on asia, joka syö motivaatiota. Sun pitäisi aika herkästi innostua asioista ja lähteä mukaan ja tutkia, eikä lähtökohdaisesti dumata. Aina ei voi leijaila ja kaikki ei ole kivaa.

Pitää osata tunnistaa ne huikeat duunit ja painaa innostusnappulaa. Kilpailumentaliteetti on todella ominaista alalla. Jos joku ikävä piirre täytyy sanoa, niin jatkuva kilpailu kaikessa on ajan myötä syönyt kaikkein eniten. Koko ajan pitäisi juosta kovinta vauhtia ja olla maalissa ekana.” (Kärkkäinen, 2017)

5 LOPUKSI

Opinnäytetyöni lähti henkilökohtaisesta tarpeestani kartoittaa menestyneiden suomalaisten luovien tapaa käsitellä omaa luovuuttaan. Luovuus on asia, jolla alamme ihmiset kilpailevat toisiaan vastaan jatkuvasti, mutta henkisenä ominaisuutena se on vaikeasti mitattavissa. Olen kokenut haastavaksi kilpailun näin kovin abstraktin ominaisuuden saralla, varsinkin, kun omaa mielikuvitustaan on vaikea verrata toisiin.

Muokkasin aihettani myös tarkoituksellisesti siihen suuntaan, että pääsen jakamaan haastattelemieni ihmisten elämäntarinoita heidän kanssaan. Parituntiset haastattelusesionit pureutuivat haastateltavien ajatuksiin kunnolla, eikä samanlaiseen lopputulokseen olisi voinut mitenkään päästä sähköpostikeskusteluihin tai kaavakkein. Olen ylpeä, että olen keskustellut Alf Rehnin kanssa hänen kasvatuksestaan, Janhusen kanssa roolipeelaamisesta mielikuvituksen haastajana ja Kärkkäisen kanssa hänen toiveistaan tulevien sukupolvien päivittäisestä mainosalasta. Näistä jokaista ihmistä kunnioitan suuresti ja minulle merkitsee paljon se, että he pitävät luovuuttaan niin käytännönläheisenä ja luotettavana voimavarana. Luovuus ei ole heille mystiikkaa. Kysymystäni ideoiden loppumisesta jokainen heistä piti mahdottomana – ideat eivät voi loppua. Maailma on täynnä ideoita.

Erityisen merkittävänä pidän haastateltavieni toimenkuvien erilaisuutta ja Kärkkäisen ja Janhusen päivittäiseen työhön Alf Rehnin tuomaa mielenkiintoista näkökulmaa. Rehn lähestyy luovuutta tavanomaista teoreettisemmalta tasolta ja haastoi minunkin käsitystäni luovuudesta. Rehnin kokemukset ”Monkey Mindistaan” (=apinan mieli, joka kiinnostuu valtavasti esimerkiksi yhdeksi aamupäiväksi tulitikkujen valmistuksesta, tutkii intensiivisesti aihetta tuntikausia, kyllästyy ja siirtyy seuraavaan) muistuttivat omiani ja tähän asti olen yrittänyt tukahduttaa ryöpsähtelevää uteliaisuuttani alati vaihtuvia asioita kohtaan. Keskustelu Rehnin kanssa siis vei minua eteenpäin myös muuten, kuin ammatillisesti, kohti minulle sopivampaa tapaa käsitellä mieltäni.

Ihmettelin opinnäytetyöni alkumetreillä sitä, kuinka ihmiset kykenevät tuottamaan luovia ideoita vuosi vuodelta tehokkaasti työkseen. Mielestäni mainosalalla vallitseva tiukkarytmissyys, uudistumispakko ja voimakas vaihtuvuus ansaitsevat suuremman huomion ja työni ohjaakin valokeilan kyseisessä aallokossa seilaavien luovien ylle. Myös kysymyksestäni saivat vastaukset:

1. Ideointikykyä voi parhaiten kehittää ahmimalla tietoa ja antamalla mielelle aikaa käsitellä sitä.
2. Luovuutta ei tarvitse pakottaa, sillä se on meissä kaikissa.
3. Luovuus päivätyönä vaatii pitkäjänteisyyttä, hyvää itseluottamusta ja jokseenkin hupaisaa suhtautumista elämään.
4. Ilman hyvää tiimiä olet keskeneräinen.
5. Eivät parhaimmatkaan tee priimaa joka päivä. Ideat tulevat, kun ovat tullakseen.

Haastattelukysymyksiä luodessani en ottanut huomioon tiimin merkitystä ideointityössä laisinkaan. Lähdin haastatteluihin hyvin individualistisella näkökulmalla, joka jälkeen päin ajateltuna oli aika erikoinen ratkaisu. Ideat kumpuavat ympäröivästä maailmasta, ihmisistä, tarinoista ja sattumuksista ja parhaiten ideat voidaan kaupallistaa silloin, kun niitä on jalostettu yhdessä tiimin kanssa monitahoisemmiksi ja iskevimmiksi. Onneksi haastateltavani ottivat tiimityön merkityksen esiin itse useampaan otteeseen kysymättäkin. Jopa Ilkka Kärkkäinen, joka on voittanut aikanaan yksilötunnustuksen Vuoden Graafikon, julisti työkaverinsa loistaviksi ja jokaisen päivänsä uskomattomien lahjakkuuksien kanssa työskentelyksi. Tärkeimmäksi ajatusten vauhdittajaksi opinnäytetyössäni taisi ylittäen nousta tiimityö, asia, jota en ollut etukäteen muistanut edes ajatella.

Haluan kiittää pullan ja mehun parissa vietetyistä hetkistä Ilkka Kärkkäistä, Pasi Janhusta ja Alf Rehniä. Inhimilliset samaistumiskohteet ovat tärkeitä kaltaiselleni vasta uraansa aloittelevalle parikymppiselle suunnittelijalle. Toivon, että myös sinä, hyvä lukija, löysit samaistumiskohteita ja ehkä jopa pystyit kuvittelemaan itsesi saman pöydän ääreen näiden kymmeniä vuosia luovuustyötä tehneiden konkareiden kanssa.

6 LAINATUT LÄHTEET

- Duodecim, koulutusyksikkö. (20. 05 2011). *Hasse Karlsson: Aivot, luovuus ja oppiminen*. Noudettu osoitteesta Duodecimin XX Opetuksen kehittämisseminaari Turussa 5.-6.5.2011: <http://opetuksenkehittamisseminaari.blogspot.fi/2011/05/hasse-karlsson-aivot-luovuus-ja.html>
- Ahvenainen, P. (24. 10 2014). *Mikä on innovaatio?* Noudettu osoitteesta Perttu Ahvenainen: Halusta auttaa – myynnistä, markkinoinnista, yrittäjyydestä, teknologiasta, digitalisaatiosta: <https://perttuahvenainen.wordpress.com/2014/10/24/mika-on-innovaatio/>
- Cambridge University Press. (2017). *"inspiration"*. Noudettu osoitteesta Cambridge Dictionary: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/inspiration>
- Eskafi, F. H. (11. 08 2016). *4Ps of Creativity: What are They?* Noudettu osoitteesta LinkedIn.fi: <https://www.linkedin.com/pulse/4ps-creativity-what-farzad-h-eskafi>
- Forrester Consulting Commissioned By Adobe. (2014). *The Creative Dividend: How Creativity Impacts Business Results*. Cambridge, United States: Adobe.
- Fradera, A. (16. 01 2017). *Is creativity something you inherit from your parents?* Noudettu osoitteesta The British Psychological Society: Research Digest: <https://digest.bps.org.uk/2017/01/16/is-creativity-something-you-inherit-from-your-parents/>
- Gallup, B. (2016). *Barriers to Creativity in the Workplace*. Haettu 26. 03 2017 osoitteesta The Nest: <http://woman.thenest.com/barriers-creativity-workplace-8234.html>
- J. T. Koski, S. T. (2007). *Kuinka ideat syntyvät*. Porvoo: WSOY.
- Janhunen, P. (05. 04 2017). Suomen ideabisneksen polttomoottorit - luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu. (L. Kinnunen, Haastattelija)
- Kärkkäinen, I. (06. 04 2017). Suomen ideabisneksen polttomoottorit - luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu. (L. Kinnunen, Haastattelija)
- Karjula, M. (2015). *Luovuus ja sen esteet: Miten luovuutta voi edistää?* Oulu, Oulun lääni, Suomi.

- Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. (2017). *Luovuus*. Noudettu osoitteesta Kielitoimiston sanakirja: <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=luovuus&SearchWord=luovuus&page=results>
- Kuosmanen, I. (24. 03 2017). *Julistetaiteen konkarin Kari Piipon ajattelu lähtee korvien välistä, ei Googlesta*. Haettu 28. 03 2017 osoitteesta Etelä-Suomen Sanomat: <http://www.ess.fi/uutiset/kulttuurijaviihde/art2356936>
- Lehtipuu, S. (17. 03 2017). *So you think you can't draw?* . (S. Lehtipuu, Esiintyjä) TEDxTurku Auditions.
- Liikkanen, M. (11. 06 2004). *Vapaa-aika - työn vastakohta, harrastuksia vai vapautta?* Noudettu osoitteesta Tilastokeskus: http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2004_2_vapaa-aika.html
- Mark Patrick Roeling, G. W. (12 2016). *Heritability of Working in a Creative Profession*. Noudettu osoitteesta SpringerLink: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10519-016-9832-0>
- NetWorthHQ.com. (2017). *Paulo Coelho Net Worth*. Noudettu osoitteesta Net Worth HQ: <http://networthhq.com/paulo-coello-net-worth/>
- Rehn, A. (13. 08 2016). Asioiden opettelu ulkoa kehittää luovuutta. *Helsingin Sanomat*.
- Rehn, A. (06. 04 2017). Suomen ideabisneksen polttomoottorit - Luovia ideoita vuodesta toiseen: haastattelu. (L. Kinnunen, Haastattelija)
- SkillSoft. (2009). *Creativity Barriers*. Haettu 26. 03 2017 osoitteesta SkillBrief: https://library.skillport.com/courseware/Content/cca/pd_09_a01_bs_enus/output/html/sb/sbpd_09_a01_bs_enus002006.html
- SuomiSanakirja.fi. (2017). *Luova*. Noudettu osoitteesta Suomisanakirja: <http://www.suomisanakirja.fi/luova>
- Tilastokeskus. (2004). *Vapaa-aikatutkimus 1991 ja 2002*. Noudettu osoitteesta Tilastokeskus: http://www.stat.fi/tup/hyvinvointikatsaus/hyka_2004_2_vapaa-aika.html

Valtioneuvosto, Finnish Government. (2016). *Tutkimus- ja innovaationeuvoston tehtävät*.
Noudettu osoitteesta Valtioneuvosto: <http://valtioneuvosto.fi/tin/tehtavat>

